Emro Science and Education
International open-access scientific journal
Journal homepage: https://journal.emro.uz
OPEN ACCESS

CONFERENCE PAPER OPEN ACCESS

Vol. 1 No. 4 (2024) · "Milliy iqtisodiyotni barqaror rivojlantirish va yuqori iqtisodiy o'sish sur'atlarini t... DOI: 10.5281/zenodo.24321230

ta'minlashning ustivor yo'nalishlari" mavzusidagi xalqaro ilmiy-amaliy anjuman

Rasm.13

Grafikda ko'rinib turibdi, suv iste'moli 60000 m3 gacha oshganda daryodagi suv sathi 150 m dan tushib ketar ekan.

Shuningdek, ekologik jarayonlarni tahlil qilib, ulardagi xavflarini bashorat qilib, oldini olish insoniyatni vazifasidir. Ekologik muammolarni o`z vaqtida hal etib borish, nafaqat kishilarga sog`lom hayot kechirish va farovon yashash imkoniyatini yaratadi, ayni chog`da, go`zal sayyoramiz o`z jozibasini yo`qotishi, tiriklik uchun yaroqsiz bo`lib qolishi xavfini ham bartaraf etadi. Bunday ham ichki, ham xalqaro muammolarni hal qilishda information texnologiyalar yordam bermoqda. Demak, bugungi kunda har qanday sohadagi mutaxassisning o'z faoliyatida zamonaviy informatsion texnologiyalarni qo'llash bilimiga va ko'nikmasiga ega bo'lishi uning professional tayyorgarligining asosiy komponentasi bo'lib hisoblanmoqda.

Foydalanilgan adabiyotlar va manbalar

1. "O'zbekiston — 2030" strategiyasini 2023-yilda sifatli va o'z vaqtida amalga oshirish chora-tadbirlari to'g'risida, O'zbekiston Respublikasi Prezidentining qarori, 11.09.2023 yildagi PQ-300-son
2. Левин и др. Статистика для менеджеров. – М.: Вильямс, 2004. – с. 937–981
3. http://ecson.ru/economics/category/econometrics/
4. https://www.undp.org/ru/uzbekistan/press-releases/nacionalnye-celi-ustoychivogo-razvitiya-uzbekistana-progress-i-vyzovy-v-dostizhenii-cur

MINTAQAVIY IQTISODIY XAVFSIZLIKNI TA'MINLASH MEXANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH

Raxmatullayeva Sadoqat Komuljonovna
Urganch Ranch texnologiya universiteti 2-bosqich magistrant,
sadoqat1688@gmail.com

Annotatsiya. Mintaqaviy darajadagi iqtisodiy xavfsizlik zaifliklarni minimallashtiradigan, barqarorlikni oshiradigan va barqaror iqtisodiy o'sishga yordam beruvchi mexanizmlarni talab qiladi. Ushbu maqolada mintaqaviy iqtisodiy xavfsizlikni oshirish usullari va strategiyalari o'rganilib, mavjud mexanizmlar baholandi va tadqiqot tahlillari asosida takomillashtirish takliflari ishlab chiqildi.

Kalit so'zlar: mintaqaviy iqtisodiy xavfsizlik, iqtisodiy barqarorlik, iqtisodiy siyosat, mintaqaviy rivojlanish, risklarni boshqarish, iqtisodiy barqarorlik.

Kirish. Mintaqaviy iqtisodiy xavfsizlik so'nggi o'n yilliklarda muhim ahamiyat kasb etmoqda, chunki iqtisodiyotlar noaniqlik va global iqtisodiy tebranishlar, geosiyosiy keskinlik va iqlim o'zgarishi kabi muammolarga duch kelmoqda. Mintaqaviy iqtisodiy xavfsizlikni ta'minlash iqtisodiy barqarorlik, ijtimoiy farovonlik va barqaror rivojlanish uchun juda muhimdir. Mintaqaviy darajadagi iqtisodiy xavfsizlik zaifliklarni minimallashtiradigan, barqarorlikni oshiradigan va barqaror iqtisodiy o'sishga yordam beruvchi mexanizmlarni talab qiladi.

Tadqiqot usullari. Ushbu tadqiqot mintaqaviy iqtisodiy zaiflik va kuchli tomonlarni baholash uchun iqtisodiy siyosatning sifat tahlilini miqdoriy ma'lumotlar tahlili bilan birlashtirgan aralash usuldan foydalanildi. Turli hududlarda bandlik darajasi, aholi jon boshiga YaIM, daromadlar tengsizligi va investitsiyalar darajasi kabi iqtisodiy ko'rsatkichlarni baholash uchun statistik tahlil vositalaridan foydalanildi. Bundan

Published: 23.12.2024
Cite this article: Raxmatullayeva Sadoqat Komuljonovna (2024). Mintaqaviy iqtisodiy xavfsizlikni ta'minlash mexanizmlarini takomillashtirish. Emro Science and Education, 1(4). https://doi.org/10.5281/zenodo.24321230
© 2024 The Author(s). Published by Emro Science and Education. This is an open access article.

tashqari, iqtisodiy barqarorlik darajasi har xil bo‘lgan mintaqalarning iqtisodiy xavfsizlik siyosatini o‘rganish uchun amaliy tadqiqotlar o‘tkazildi.

Tahlil va natijalar. Tahlilni amalga oshirishda dastlab iqtisodiy xavfsizlikning asosiy muammolarini aniqlash jarayoni amalga oshirildi. Mintaqaviy iqtisodiy xavfsizlikka bir qancha omillar, jumladan, resurslar tanqisligi, o‘zgaruvchan bozor talabi, siyosiy beqarorlik va ekologik tahdidlar sabab bo‘ladi [4]. Masalan, qishloq xo‘jaligi yoki ishlab chiqarish kabi muayyan tarmoqlarga juda bog‘liq bo‘lgan hududlar narxlarning o‘zgaruvchanligi va xalqaro raqobat xavfiga duch keladi. Bundan tashqari, infratuzilma, ta'lim va sog‘liqni saqlash xizmatlaridagi nomutanosiblik zaiflikni kuchaytirib, ayrim hududlarning iqtisodiy zarbalarga dosh berishini qiyinlashtiradi.

Mavjud mexanizmlarni baholash shuni ko`rsatdiki, mintaqaviy iqtisodiy xavfsizlikni ta'minlashning amaldagi mexanizmlari ko‘pincha iqtisodiy zaiflikning asosiy sabablarini bartaraf etmasdan, subsidiyalar va grantlar kabi qisqa muddatli yordam choralariga qaratilgan. Ushbu chora-tadbirlar vaqtinchalik yengillikni ta'minlasada, ular barqaror, uzoq muddatli chidamlilikni ta'minlay olmaydi [2]. Samarali iqtisodiy xavfsizlik mexanizmi innovatsiyalarni rivojlantirish, iqtisodiyotni diversifikatsiya qilish va infratuzilmani yaxshilash uchun moliyaviy yordamdan ajratilgan holda bo`lishi lozim.

Tahlil asosida mintaqaviy iqtisodiy xavfsizlikni ta'minlashning amaldagi mexanizmlarini bir qator takomillashtirish taklif etiladi:

- Iqtisodiy diversifikatsiyani rag‘batlantirish: asosiy tavsiyalardan biri mintaqalar ichida iqtisodiy diversifikatsiyani rivojlantirishdir. Yagona sanoat yoki iqtisodiy sektorga qaramlikni kamaytirish orqali hududlar bozorning pasayishi bilan bog‘liq xavflarni yumshata oladi [5]. Siyosatchilar an'anaviy sanoatlar bilan bir qatorda rivojlana oladigan texnologiya, qayta tiklanadigan energiya va turizm kabi turli sohalarni rivojlantirishni qo‘llab-quvvatlashlari zarur.
- Mahalliy boshqaruv va jamoatchilik ishtirokini kuchaytirish: samarali mintaqaviy iqtisodiy xavfsizlik mexanizmlari muayyan mintaqaviy ehtiyojlarga moslasha oladigan kuchli mahalliy boshqaruv tuzilmalarini talab qiladi. Jamiyatning ishtirokini rag‘batlantirish va mahalliy hokimiyat organlarining xavfsizlik choralarini amalga oshirish uchun resurslarga ega bo‘lishini ta'minlash noyob mintaqaviy zaifliklarni bartaraf etish uchun muhim ahamiyatga ega [3].
- Infratuzilma va innovatsiyalarga sarmoya kiritish: infratuzilmaga, xususan, transport, raqamlashtirish va ta'limga sarmoya kiritish mintaqaviy iqtisodiy xavfsizlik uchun juda muhimdir. Yaxshi infratuzilmaga ega hududlar turli korxonalar va malakali ishchilarni jalb qilishi mumkin, bu esa umumiy iqtisodiyotni mustahkamlaydi va barqarorlikni oshiradi [1].

Bardoshli hududlarda iqtisodiy xavfsizlik natijalarini tahlil qilishda iqtisodiy xavfsizlikning mustahkam mexanizmlariga ega bo‘lgan mintaqalar amaliy tadqiqotlarda kuzatilganidek, yuqori iqtisodiy barqarorlikni namoyon etadi. Misol uchun, Germaniyaning Bavariya kabi diversifikatsiyalangan iqtisodiyoti va faol mahalliy boshqaruvga ega bo‘lgan hududlari bitta sanoatga qattiq bog‘liq bo‘lgan hududlarga nisbatan bandlik darajasi yaxshiroq va aholi jon boshiga yalpi ichki mahsulotning yuqoriligini namoyon etadi. Bardoshli hududlar, shuningdek, uzoq muddatli iqtisodiy o‘sish va barqarorlikni qo‘llab-quvvatlaydigan infratuzilmaga yuqori darajadagi sarmoyaga ega bo‘ladi [6].

Xulosa. Hozirgi global iqtisodiyot sharoitida mintaqaviy iqtisodiy xavfsizlik barqaror rivojlanish va barqarorlikni ta'minlash uchun muhim ahamiyatga ega. Iqtisodiy xavfsizlikni ta'minlash mexanizmlarini takomillashtirish uchun mintaqaviy siyosat asosiy e'tiborni iqtisodiyotning diversifikatsiyasini rag‘batlantirish, mahalliy boshqaruvni takomillashtirish va infratuzilmaga sarmoya kiritishga qaratishlari zarur. Ushbu asosiy

yo‘nalishlarni hal etish orqali hududlar iqtisodiy zarbalarga chidamliligini kuchaytirishi, o‘sish va rivojlanish uchun barqaror muhit yaratishi mumkin. Kelgusi tadqiqotlar ushbu mexanizmlarning samaradorligini o‘rganishni davom ettirishi va mintaqaviy iqtisodiy xavfsizlikni yanada kuchaytirish uchun innovatsion yondashuvlarni aniqlashi talab etiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Davies, John. Infrastructure and Economic Development. Springer, 2019 y., 298 pages.
2. Jones, Andrew, and Lee, Samantha. Economic Resilience in Regional Policy. Oxford University Press, 2019 y., 182 pages.
3. Miller, Sarah. Governance and Economic Resilience. Palgrave Macmillan, 2018 y., 150 pages.
4. Smith, Robert. Regional Economic Stability. Cambridge University Press, 2020, 237 pages.
5. Taylor, Michael. Sustainable Development in Regional Economies. Routledge, 2021, 190 pages.
6. Thompson, Daniel. Economic Security and Stability. MIT Press, 2020, 245 pages.

O‘ZBEKISTONDA IQTISODIYOT VA TA'LIMNI INTEGRATSIYALASHGAN HOLDA RIVOJLANTIRISHDA PSIXOLOGIK BARQARORLIKNING DOLZARBLIGI

Sa`dullayev Aziz Akmal o`g`li
Iqtisodiyot va pedagogika unversiteti NTM o‘qituvchisi
E-mail: azizbek210895@gmail.com

ANNOTATSIYA

Maskur maqolada O‘zbekiston iqtisodiyoti va ta’lim integratsiyasida psixologik barqarorlik moslashuvchan, ijodkor va kreativ kadrlarni tayyorlashda muhim omil bo‘lib hizmat qiladi, modernizatsiya, innovatsion rivojlanish va global muammolarga moslashuvchanlik jarayonlarini boshqarishga ko‘maklashishi hususida soz boradi.

Kalit so‘zlar: Psixologik barqarorlik, iqtisodiyot, ta’lim, innovatsiya, kadrlar, moslashuvchanlik, ijodkorlik, samaradorlik, modernizatsiya, rivojlanish, liderlik, stressga chidamlilik, motivatsiya, bilim, kompetensiya.

KIRISH.

O‘zbekiston iqtisodiyoti va ta’lim tizimini modernizatsiya qilish jarayonlari mamlakat taraqqiyotida muhim strategik yo‘nalishlardan biri bo‘lib, bu jarayonlarning samaradorligi raqamli texnologiyalar, innovatsion loyihalar va yangi iqtisodiy shakllarni joriy etish orqali ta’minlanadi. Bugungi kunda iqtisodiy barqarorlikni ta’minlash, kadrlar salohiyatini yuksaltirish va raqamli iqtisodiyotga o‘tish jarayonlari O‘zbekistonning global raqobatbardoshlik darajasini oshirishga xizmat qilmoqda. Biroq, iqtisodiyot va ta’lim sohalaridagi ushbu o‘zgarishlar faqat texnik yoki iqtisodiy chora-tadbirlar bilan cheklanib qolmasdan, balki psixologik omillarning rolini chuqur tahlil qilishni ham taqozo etadi. Psixologik barqarorlik – kadrlarning moslashuvchanligi, stressga chidamliligi, ijobiy fikrlash qobiliyati va innovatsion ruhining rivojlanishida asosiy omil bo‘lib xizmat qiladi. Bu jarayonlarda kadrlarning ichki holati, motivatsiyasi, innovatsion g‘oyalarni amalga oshirish qobiliyati iqtisodiy barqarorlikni ta’minlashda alohida e’tiborga loyiqdir. Psixologik barqarorlik kadrlarning har tomonlama rivojlanishi, samaradorlikni oshirish, yangi iqtisodiy va texnologik sharoitlarga moslashishda